

SYMBIOSE

BIOLOGIE VOOR DE ONDERBOUW HAVO•VWO

PARAGRAAF 10.9

Dit katern is van

.....

Klas

.....

EduHint
De volgende stap in leren

10.9

Jij, verliefdheid en meer

Belangrijk: de leerdoelen van de paragraaf.

AAN HET EINDE VAN DEZE PARAGRAAF KUN JE

- Uitleggen wat het verschil is tussen de termen geslacht en gender.
- Een aantal voorbeelden noemen van non-binaire genderidentiteiten.
- Uitleggen wat het verschil is tussen de termen genderidentiteit en genderexpressie.
- Het belang uitleggen van het kennen van je grenzen en je wensen op seksueel gebied.
- Uitleggen wat bedoeld wordt met seksueel ongewenst gedrag en seksueel geweld.

Afbeelding 10.78

Bij de meeste mensen wordt het biologische geslacht (jongen of meisje) vastgesteld bij de geboorte. Dit gebeurt aan de hand van uitwendige geslachtskenmerken.

Biologische geslacht

Het **geslacht** waarmee je wordt aangeduid is gebaseerd op je biologische geslacht: welke geslachtschromosomen je hebt en of je mannelijke of vrouwelijke geslachtsorganen had bij je geboorte. Soms is het geslacht al voor de geboorte vastgesteld. Bijvoorbeeld als er geslachtskenmerken zichtbaar zijn via een echo of bij een onderzoek naar de gezondheid van de baby als deze nog in de baarmoeder zit.

1 Welke geslachtschromosomen ken je?

2 Welke combinaties van geslachtschromosomen maken jou biologisch een man?

En welke biologisch een vrouw?

Intersekse

Er worden ook mensen geboren met mannelijke én vrouwelijke geslachtskenmerken. Vaak hebben ze combinaties van geslachtschromosomen die afwijken van het typische XY-chromosomenpaar van een biologische man of het typische XX-chromosomenpaar van een biologische vrouw. Het kan zijn dat hun lichaam niet past bij de typische definities van een biologische man of vrouw omdat het kenmerken van beide heeft. Dit noemen we een **intersekse** persoon. Er bestaan veel variaties en onderzoekers schatten het aantal intersekse personen op 0,5 tot 1,7% van de populaties die ze bestuderen.

Een intersekse mens heeft bijvoorbeeld een niet-volgroeide penis en een vulva. Of volgroeide geslachtsorganen die bij één geslacht horen, maar een ongewone mix van hoeveelheden geslachtshormonen. Intersekse mensen zijn meestal onvruchtbaar. Soms produceert maar één van de geslachtsorganen voortplantingscellen, maar nooit beide organen.

3 Welke twee groepen geslachtshormonen ken je?

Welke van deze twee komt in grotere hoeveelheden voor bij biologische vrouwen?

En welke in grotere hoeveelheden bij biologische mannen?

Je anders voelen

Veel mensen voelen zich goed bij hun geslacht en denken er verder niet over na. Anderen voelen zich er minder comfortabel onder. Het komt namelijk voor dat het biologische geslacht dat bij je is vastgesteld niet past bij hoe je je voelt. Je voelt je anders en wilt jezelf ook anders laten zien en uitdrukken. Er zijn verschillende genderidentiteiten waarmee mensen zich kunnen identificeren. Voor we enkele genderidentiteiten bespreken, kijken we eerst naar het begrip gender zelf.

Gender

Het woord 'gender' komt uit het Engels. In Nederland spreken we het tegenwoordig uit met een harde g. Vaak worden de begrippen geslacht, sekse en gender door elkaar gebruikt. Maar er zijn wel degelijk verschillen. Het woord **sekse** is een term die verwijst naar het biologische verschil tussen mannen en vrouwen. Bij sekse gaat het dus vooral om de lichamelijke verschillen. Het woord **geslacht** betekent grotendeels hetzelfde als sekse. Ook hier gaat het om de lichamelijke kenmerken waarmee iemand geboren is. In deze betekenis zijn de woorden sekse en geslacht inwisselbaar. Het bepalen van het geslacht van kuikens heet bijvoorbeeld 'seksen'. In formele uitingen hebben we het meestal over geslacht, zoals in onze grondwet: 'Discriminatie op grond van godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, seksuele gerichtheid of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.'

Het woord **gender** betekende ooit ook gewoon geslacht, maar het heeft nu een veel bredere betekenis. Het verwijst niet alleen naar de biologische kenmerken van een mens, maar ook naar de sociale, psychologische en culturele zaken die te maken hebben met geslacht. En niet alleen naar de traditioneel mannelijke of vrouwelijke, maar ook naar alles ertussenin of erbuiten. De genderbeleving of genderidentiteit geeft aan hoe iemand zich voelt: man, vrouw of anders. En gender zegt ook iets over hoe je dat gevoel uit: je genderexpressie.

Gender hoeft dus niet gelijk te zijn aan sekse of geslacht. Gender is een breed begrip dat omvat hoe je eruitziet, hoe je je gedraagt, hoe je je voelt en tot wie je je aangetrokken voelt. Gender gaat over je hele identiteit en niet alleen over de lichamelijke kant ervan. Heel simpel gezegd: geslacht of sekse zit tussen je benen, gender zit tussen je oren.

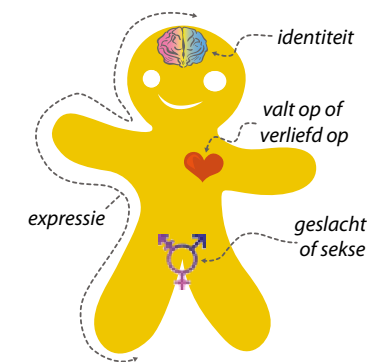
Gender wordt vaak geïllustreerd aan de hand van de **genderbread person**, genoemd naar een koekje met een menselijke vorm.

Daarbij geeft het man-vrouw-intersekse-symbool het **biologische geslacht** aan.

Het hart bepaalt tot wie je je **romantisch** en/of **seksueel** aangetrokken voelt. Op wie word je verliefd?

Je **genderidentiteit** gaat over wat je je vanbinnen voelt: vrouw, man of genderdivers, los van je lichamelijke kenmerken.

Genderexpressie geeft aan hoe iemand zijn gender uiterlijk laat zien: (meer) vrouwelijk, (meer) mannelijk of neutraal. Het kan te maken hebben met je haar, je kleding, je make-up, je gedrag, je stem of heel andere dingen. Het beperkt zich niet tot uiterlijkheden alleen.

Afbeelding 10.79 De 'genderbread person': invalshoeken van gender aan de hand van een koekje.

Je veilig uiten

Niet iedereen kan zich veilig uitdrukken op de manier die hij, zij of die persoon graag wil. Dat komt omdat ideeën over gender zo sterk zijn dat veel mensen intolerant zijn tegenover mensen met genderdiversiteit. Helaas gebeurt het dat mensen familie en vrienden kwijtraken vanwege de manier waarop ze hun gender uitdrukken. Ook krijgen ze te soms maken met geweld of discriminatie vanwege wie ze zijn. Gelukkig zetten veel mensen zich tegenwoordig in voor respect, tolerantie en acceptatie van iedereen. Want iedereen is uniek.

Afbeelding 10.80 Hoe laat jij je zien?

Transgender

Transgenders zijn mensen die zich identificeren met een ander geslacht dan waarmee ze geboren zijn. Sommige transgenders zoeken een maatschappelijke aanpassing, waardoor ze voor de wet (bijvoorbeeld in hun paspoort) het andere geslacht krijgen. Soms kiezen transgenders voor een geslachtsbevestigende operatie. Deze operaties veranderen hun lichaam zodat dit meer overeenkomt met het geslacht waarmee ze zich identificeren. Het verschil dat een transgender ervaart tussen het gevoelde gender en het biologische geslacht kan psychische klachten geven zoals depressieve gevoelens en angst. Dan spreken we over **genderdysforie**.

Meestal verwijst de term 'transgender' naar mensen die zich identificeren als het andere geslacht. Ze noemen zich dan vaak trans-vrouw of trans-man. Transgender is echter een overkoepelende term. Er zijn veel verschillende manieren waarop iemand transgender kan zijn.

Veruit de meeste mensen voelen zich prima met het geslacht dat ze bij geboorte meekregen. Ze staan er niet bij stil omdat gender en biologisch geslacht bij hen samenvallen. Deze mensen worden ook wel **cisgender** genoemd. Zelf zijn ze niet of nauwelijks met hun geslacht of gender bezig. Dit begrip duidt vooral het verschil met transgender aan.

Non-binair

Het idee dat er maar twee soorten mensen bestaan, mannen en vrouwen, noemen we het binaire **geslachtsmodel**. Maar er zijn ook mensen die zich niet met mannelijk of vrouwelijk identificeren. Mensen die aan deze beschrijving voldoen, noemen we daarom **non-binair**. Voor hun gevoel passen ze niet bij de twee meest voorkomende geslachten. Er zijn allerlei manieren om non-binair te zijn.

Het brede spectrum van non-binaire opties heet ook wel 'genderqueer'. Maar het gebruik van de term 'queer' ligt gevoelig bij sommige LHBTIQ+-mensen, hoewel er ook mensen zijn die de term juist wel omarmen. Hierna lees je meer over non-binaire categorieën.

Genderfluïde

Een genderfluïde persoon is iemand die zich niet strikt identificeert als man of als vrouw. De genderidentiteit bij deze mensen is variabel. Een genderfluïde persoon voelt zich soms meer op zijn gemak als man, dan weer als vrouw, of ergens daartussenin. Soms identificeren ze zich met meerdere genders tegelijk. Genderidentiteit hoeft ook geen vaststaand gegeven te zijn. Het gaat om hoe jouw identiteit, hoe jij bent, zich verhoudt tot hoe je je voelt, hoe jij eruitziet en hoe je je gedraagt. Dat gevoel kan zich ontwikkelen en met de tijd veranderen.

Marieke Rijnveld is als meisje geboren, maar wilde in groep 3 van de basisschool een jongen zijn. Gepest op de middelbare school met haar jongensachtige uiterlijk paste ze zich aan haar omgeving aan. Toen ze negentien werd, nam ze een tweede voornaam en noemde ze zich Marieke Lucas. Zelf zei ze hierover: 'Ik voel me zowel jongen als meisje, een soort tussenmens.' en 'Ik voel me er iets tussenin, ik neig meer naar het jongensachtige'. Rijnveld liet zich in het Engels met het genderneutrale 'they' aanduiden en vindt het jammer dat er in het Nederlands nog geen voornaamwoord is voor non-binaire mensen. Het transgenderennetwerk koos in 2016 voor de aanspreekvorm 'die' en 'hen'. Sinds de zomer van 2023 gebruikt Rijnveld alleen nog maar de voornaam Lucas. In 2020 won Marieke Lucas als enige Nederlandse schrijver ooit de *International Booker Prize*.

Het woord 'transgender' is tegenwoordig vooral een bijvoeglijk naamwoord. Je spreekt van een transgender persoon, net zoals je het hebt over een leuk persoon. Eerst was het een zelfstandig naamwoord: een transgender. Dat voelt anders omdat je daarmee die persoon reduceert tot dat ene kenmerk. Daarmee doe je niemand recht: een mens heeft altijd vele kenmerken en eigenschappen. Taalgebruik zorgt dan voor stereotypering. En dat klinkt vaak negatief of zelfs beledigend. Het gebruik van transgender als bijvoeglijk naamwoord heeft die bijklank niet. Woorden doen ertoe.

Genderneutraal of agender

Non-binaire mensen die zich niet helemaal op hun gemak voelen met een genderidentiteit en bewust niet willen kiezen tussen mannelijk of vrouwelijk, kunnen zich identificeren als **agender** of **genderneutraal**. Dat betekent dat ze niet de behoefte voelen om een geslacht te hebben of om een gender uit te drukken.

Seksuele oriëntatie

In tegenstelling tot je biologische geslacht en gender, gaat het er bij je seksuele oriëntatie om tot wie je je seksueel of romantisch aangetrokken voelt. Op wie je valt of verliefd wordt dus. De meeste mensen voelen zich aangetrokken tot mensen van het andere geslacht, zij zijn **heteroseksueel** (hetero = verschillend). Een kleiner aantal mensen voelt zich aangetrokken tot hetzelfde geslacht, zij zijn **homoseksueel** (homo = hetzelfde). Homoseksuele meisjes of vrouwen worden ook wel lesbiennes genoemd. **Biseksuele** mensen (bi = twee) voelen zich aangetrokken tot zowel mannen als vrouwen. Iemand die **panseksueel** is (pan = alles) kan ook op mannen en vrouwen vallen, maar ook op mensen die een non-binaire genderidentificatie hebben (zoals hiervoor beschreven). Er zijn ook mensen die zich op geen enkele manier seksueel aangetrokken voelen tot anderen, zij zijn **aseksueel** (a = niet).

Afbeelding 10.81
Mensen die zich niet identificeren met mannelijk of vrouwelijk noemen we non-binair.

Afbeelding 10.82
Wat je ook bent, je bent altijd en in ieder geval een uniek mens!

4 Welke bekende homoseksuele of biseksuele BN'ers ken jij?

Noem er twee.

Je kent misschien de afkorting LGBTQIA+. Dit is een inclusieve internationale afkorting die staat voor *lesbian* (lesbisch), *gay* (homoseksueel), *bisexual* (biseksueel), transgender (transgender), queer (queer), intersekse en asexueel. Het plusteken (+) geeft de inclusiviteit aan. Het duidt op alle andere identiteiten en oriëntaties die niet specifiek onder de genoemde letters vallen. Het is een term die wordt gebruikt om de diversiteit van seksuele oriëntaties en genderidentiteiten te omvatten en te erkennen.

Verliefdheid en relaties

In de puberteit kan het zomaar gebeuren dat je verliefd wordt, misschien zelfs voor het eerst. Je denkt de hele tijd aan die persoon en wilt dicht bij diegene zijn. Als je die speciale persoon ziet, geeft dat je een warm en gelukkig gevoel en je hoopt dat het wederzijds is.

Seksualiteit kan een rol spelen in het versterken van intimiteit en het groeien in een liefdevolle relatie. Als je op deze manier van iemand houdt, heb je waarschijnlijk de wens om dit te uiten, bijvoorbeeld door knuffelen en kussen. Het kan ook betekenen dat je behoefte hebt aan intiem contact, zoals vrijen en geslachtsgemeenschap, wat de band tussen jullie kan versterken.

Wat verliefdheid is, dat weten wetenschappers niet precies. Wel is bekend dat er twee neurotransmitters vrijkomen bij verliefdheid: dopamine en serotonine. Dat zijn stoffen die voor een 'geluksgevoel' zorgen. Ze zijn soms zo verslavend dat je maar niet genoeg van je crush krijgt. Bij verliefdheid komt ook extra oxytocine vrij. Dat heet ook wel het knuffelhormoon. Die naam verklapt vast al een beetje wat dit hormoon met je doet!

Afbeelding 10.83 Een warm en gelukkig gevoel, dat gun je iedereen!

Wens of grens?

Misschien wil je deze stap(pen) helemaal niet maken of heb je er (nog) geen behoefte aan. Niets mis mee! Het is ook heel normaal als je er wel behoefte aan hebt. Waar je op hoopt dat het gebeurt zijn je **wensen**: hier word je blij van. Dingen waarvan je (nog) niet wilt dat ze gebeuren zijn jouw **grenzen**. Je kunt ze herkennen aan het onprettige of oncomfortabele gevoel dat je erbij hebt. Wensen en grenzen zijn heel persoonlijk. Grote kans dus dat ze ook verschillen tussen jou en degene in wie je geïnteresseerd bent. Veel jongeren weten nog niet precies wat ze wel en niet willen. Dat geeft je een onzeker gevoel en roept vragen op als 'Vindt diegene mij dan nog wel leuk?' of 'Stel ik me misschien aan?'. Maar jouw grenzen zijn belangrijk en echt nooit overdreven.

Waar het om gaat, is dat jullie samen ontdekken wat voor jullie allebei fijn en prettig is. In jullie tempo. Praat met elkaar, vertel de ander hoe jij je voelt, doe geen dingen waar je niet over kunt praten en stop met wat niet prettig is. Dat betekent ook dat je de grenzen van je partner respecteert, ook al wil je zelf meer. Check regelmatig bij de ander. En let ook goed op andere signalen: als iemand zich van jou wegdraait, oogcontact vermijdt of bijvoorbeeld fronst, dan zijn dat signalen van ongemak.

Je kunt elkaar hierin - als het goed is - helemaal vertrouwen. Een fijne en liefdevolle relatie betekent dat het wederzijds is (met andere woorden: je wilt het allebei) en dat het gelijkwaardig is, dus zonder dwang of controle.

Ongewenst seksueel gedrag

Het is belangrijk om te leren over **ongewenst seksueel gedrag**. Iedereen heeft namelijk het recht om zich veilig en gerespecteerd te voelen. En zijn allerlei soorten ongewenst seksueel gedrag. Iemand maakt bijvoorbeeld een seksueel getinte opmerking. Maar als jij dat niet fijn vindt, hoeft je het niet te accepteren. Als iemand je op een manier aanraakt die je niet wilt, is dat foute boel. Jouw lichaam, dus jouw regels.

Wat kun je in zo'n geval doen?

- Zeg nee! Laat weten dat je dit niet fijn vindt en dat je niet wilt dat het doorgaat.
- Meld het. Als het gedrag aanhoudt, meld het dan bij iemand die je vertrouwt, zoals je ouder(s), je mentor of een docent.
- Zoek anoniem hulp bij de kindertelefoon of helpwanted.nl.

Toestemming: zo simpel als een kopje thee.

10.9 Verwerkingsopdrachten

- 5 Leg uit wat het verschil is tussen biologisch geslacht, gender en seksuele oriëntatie. 3pt
- 6 Een organisme dat volledig werkende mannelijke en vrouwelijke voortplantingsorganen heeft, noemen we een hermafrodit. Een hermafrodit kan dus spermacellen en eicellen produceren. Dit komt bij mensen niet voor.

Een voorbeeld van een hermafrodiete plant is de kiwi (Actinidia deliciosa). Kiwiplanten hebben mannelijke en vrouwelijke bloemen op dezelfde plant, waardoor ze zelfbestuivend zijn. Een voorbeeld van een hermafrodiet dier is de slak. Slakken hebben vaak mannelijke en vrouwelijke geslachtsorganen, waardoor ze in staat zijn tot zelfbevruchting.

Vrouwelijke bloemen (met witte stampers) en mannelijke bloemen (met zwarte helmknoppen op de meeldraden) van de kiwi.

Wat is het verschil tussen een intersekse persoon en een hermafrodiet organisme? 2pt

- 7 Raven van Dorst is geboren als intersekse persoon. Op doktersadvies lieten Ravens ouders vlak na de geboorte de uiterlijke mannelijke geslachtskenmerken operatief verwijderen. Tegenwoordig wachten artsen vaker zodat de persoon er later zelf over kan beslissen. Raven valt op vrouwen én mannen en heeft aangegeven bij voorkeur aangeduid te willen worden met de genderneutrale voornaamwoorden 'die' en 'hen', aangezien die zich niet als man of vrouw identificeert.

Welke seksuele oriëntatie denk je dat Raven heeft? En welke genderidentiteit? Leg je antwoord uit. 4pt

- 8 Zet de volgende woorden in de juiste categorie van de tabel. 4pt

man – neutraal – vrouwelijke – mannen – geen van allen – (meer) mannelijk – vrouw – genderdivers – intersekse – (meer) vrouwelijk – vrouwen – mannelijke – beide geslachten

geslacht: geboren met _____ geslachtskenmerken	genderidentiteit: voelt zich vanbinnen _____	genderidentiteit: laat zich zien als _____	seksuele oriëntatie: je aangetrokken voelen tot _____

Seksueel geweld

Helaas komt het soms voor dat iemand gedwongen wordt tot seksuele handelingen. Als dit gebeurt door geweld, dreigementen, psychische druk, misbruik van afhankelijkheid, of drogeren met alcohol of drugs, noemen we dit aanranding of verkrachting. Seksuele handelingen moeten doen, zonder seksuele penetratie noemen we **aanranding**. Er is sprake van **verkrachting** bij seksueel binnendringen zonder jouw toestemming. Seks met dwang is altijd strafbaar.

Dreigen met het delen van jouw naaktfoto's (shamesexting), ongewenste foto's van iemands geslachtsorganen (zoals dickpics) krijgen, naaktfoto's en video's die echt lijken maar nep zijn (deepfakes) en seksuele chantage via de webcam, zijn ook vormen van seksueel geweld. Het versturen van sexy beeldmateriaal op zich is niet verkeerd. Het zonder toestemming verspreiden of doorsturen van naaktbeelden wel. Als je hiermee te maken krijgt, praat er dan over met iemand die je vertrouwt en meld het. Alle vormen van seksueel geweld zijn bij wet verboden. Er staan vaak behoorlijke straffen op.

Jij hebt het recht om gerespecteerd te worden en je grenzen te stellen. Het is nooit jouw schuld als je slachtoffer wordt van ongewenst seksueel gedrag of seksueel geweld. Zoek hulp en steun als je het nodig hebt en meld het altijd.

MET PARAGRAAF 10.9 WERKTE JE OOK AAN DEZE LEERDOELEN BURGERSCHAP

- Zorgen voor een veilige schoolomgeving met aandacht voor diversiteit en inclusie.
- Aandacht besteden aan actualiteit en maatschappelijke vraagstukken.
- Respectvol handelen vanuit kennis over een diverse samenleving.
- Analyseren welke belangen en perspectieven een rol spelen binnen actuele, maatschappelijke vraagstukken.
- Reflecteren hoe de eigen identiteit en waarden het handelen kunnen beïnvloeden.

Websites voor meer informatie:

www.seksualiteit.nl	informatie en tips om je te helpen bij vragen rond seksualiteit
https://sense.info/nl	voor al je vragen over seks
www.gsanetwerk.nl	informatie over de gender and sexuality alliance
www.coc.nl	het COC zet zich actief in voor een diverse en inclusieve samenleving
www.seksediversiteit.nl	wetenschappelijk onderbouwde informatie over seksediversiteit
https://schooltv.nl/item/lokaal-69	lokaal 69: interactieve schoolplaat over seksualiteit

Hulp na seksueel geweld en bij online grensoverschrijdend gedrag:

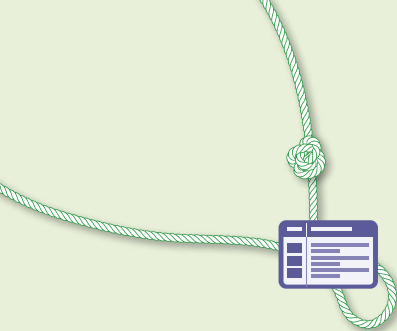
- www.kindertelefoon.nl
- www.centrumseksueelgeweld.nl
- www.verbreekdestilte.nl
- www.stoploverboys.nu
- www.helpwanted.nl

Begrippen

Zie voor een uitgebreide begrippenlijst de website van de gender and sexuality alliance.

Afbeelding 10.84
Via sociale media verspreidt een foto of video zich razendsnel.

Online shaming op school.

9 Welke term hoort bij welke beschrijving?

5pt

1 non-binair	A geboren met vrouwelijke geslachtsorganen
2 transgender	B voelt zich op geen enkele manier seksueel aangetrokken tot anderen
3 homoseksueel	C is tevreden met het bij de geboorte toegewezen geslacht en gender
4 man	D voelt zich aangetrokken tot zowel mannen als vrouwen
5 bisexueel	E voelt zich aangetrokken tot hetzelfde geslacht
6 intersekse	F voelt zich aangetrokken tot mensen van het andere geslacht
7 asexueel	G geboren met mannelijke geslachtsorganen
8 cisgender	H identificeert zich niet als man of vrouw
9 heteroseksueel	I identificeert zich niet met het bij de geboorte toegewezen geslacht
10 vrouw	J geboren met (een mix van) mannelijke en vrouwelijke geslachtsorganen

10 Hoe merk je dat je je eigen grens bereikt in een seksuele relatie?

2pt

11 Hoe merk je dat je bij de ander zijn of haar grens bereikt in een seksuele relatie?

2pt

12 Iemand raakt jou aan op een seksuele manier en zegt dat je er 'lekker uit ziet'. Jij bent daar niet van gediend en wil dit niet. Hoe noem je dit en wat kun je eraan doen?

3pt

13 Toen Tim nog een relatie met Ayoub had, stuurden ze af en toe sexy foto's van zichzelf naar elkaar. Tim wil de relatie stoppen, maar Ayoub is het hier niet mee eens en dreigt met het delen van Tims foto's. Tim zet toch door en maakt de relatie uit. Ineens circuleren er een paar van Tims foto's door zijn klas. Tim schrikt enorm.

a Is er in dit verhaal sprake van ongewenst seksueel gedrag of seksueel geweld? Leg je antwoord uit.

2pt

b Wat moeten Tim en zijn klasgenoten doen?

2pt

c Het delen van naaktfoto's van jezelf, zoals Tim en Ayoub deden, komt best vaak voor. Kun je redenen verzinnen waarom jij dit niet zou doen?

2pt

14 Ecologisch denken: wilde verhalen over homoseksuele relaties in de natuur

Homoseksueel gedrag komt ook voor bij verschillende diersoorten. Giraffen-mannetjes bijvoorbeeld kunnen homoseksuele relaties aangaan met andere mannetjes. Ze wrijven hun nekken tegen elkaar en vertonen paargedrag door elkaar te beklimmen. Dit gedrag dient meerdere doelen, zoals het vormen van sociale banden, het vaststellen van hiërarchie (door dominantie) en/of puur seksueel genot. Homoseksueel gedrag in het dierenrijk is bij meerdere diersoorten vastgesteld en beschreven.

Twee groene mannetjes kikkers (Rana clamitans) hebben seks in een slootje.

Bij pinguïns komen ook stelletjes van hetzelfde geslacht voor. Er zijn gevallen bekend waarbij mannelijke pinguïnkoppels samen nesten bouwen en samen voor een 'verdwaald' ei zorgen, alsof het hun eigen ei is. Bonobo's, nauw verwant aan chimpansees, staan bekend om hun sociaal-seksueel gedrag. Ze gebruiken seksuele handelingen zoals strelen en paren als een manier om conflicten op te lossen, sociale banden te versterken en stress te verminderen. Hierbij zijn vaak ook homoseksuele interacties zichtbaar. Ook bij leeuwen, kikkers en zelfs bij flamingo's is homoseksueel gedrag waargenomen, waarbij mannetjes soms langdurige bondgenootschappen vormen en paargedrag vertonen. Dit gedrag dient vaak om sociale banden te versterken binnen de groep.

Twee mannetjesleeuwen die paargedrag vertonen.

a Welke functies kan homoseksueel gedrag bij dieren hebben?

2pt

b Wat is het voordeel voor de soort wanneer twee pinguïn-mannetjes samen een ei uitbroeden en een jong grootbrengen?

2pt

c Bedenk ook een nadeel van homoseksueel gedrag bij dieren.

2pt

d Sommige gedragswetenschappers vinden de term 'homoseksueel gedrag' bij dieren niet helemaal juist. De term is ook gangbaar bij gedrag tussen individuen van hetzelfde geslacht dat niet per se seksueel van aard is. Bovendien hoeft homoseksueel gedrag bij dieren niet te wijzen op een homoseksuele oriëntatie. Mannelijke tuimelaars bijvoorbeeld (een dolfijnensoort) begroeten elkaar met fysieke genegenheid, zoals het wrijven van hun lichamen tegen elkaar. Maar dit doen ze niet hun hele leven. Vaak paren ze uiteindelijk met vrouwtjes.

De interpretatie van homoseksueel gedrag bij dieren kun je zien als een argument voor of juist tegen de acceptatie van homoseksualiteit bij mensen. Leg uit waarom dit zo kan zijn.

2pt

SAMEN LEVEN, SAMEN LEREN

EEN UITGAVE VAN

